

Utjecaj glazbe na pojavu emocija kod djece rane i predškolske dobi

Rubil, Vlatka

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:752911>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-24**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

VLATKA RUBIL

UTJECAJ GLAZBE NA POJAVU EMOCIJA KOD DJECE RANE I
PREDŠKOLSKE DOBI

Završni rad

Pula, srpanj, 2024.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

VLATKA RUBIL

UTJECAJ GLAZBE NA POJAVU EMOCIJA KOD DJECE RANE I
PREDŠKOLSKE DOBI

Završni rad

JMBAG: 0303084708 (izvanredni)

Studijski smjer: Rani i predškolski odgoj i obrazovanje na hrvatskom jeziku

Predmet: Metodika glazbene kulture u integriranom kurikulumu 2

Znanstveno područje Društveno područje

Znanstveno polje: Pedagogija

Znanstvena grana: Posebne pedagogije

Mentor: izv. prof. dr. sc. Ivana Paula Gortan-Carlin

Pula, srpanj, 2024.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Vlatka Rubil, kandidatkinja za prvostupnicu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Studentica

Vlatka Rubil

U Puli, 25.6.2024. godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Vlatka Rubil dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom „Utjecaj glazbe na pojavu emocija kod djece rane i predškolske dobi“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu sa Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, 25.6.2024.

Potpis

Vlatka Rubil

Sadržaj

1. UVOD	1
2. GLAZBA	2
2.1. ZNAČAJ GLAZBE U POVIJESTI.....	2
2.2. ZNAČAJ IZRAŽAJNIH GLAZBENIH ELEMENATA	3
3. GLAZBENI DOŽIVLJAJ	6
4. GLAZBENI PRIMJERI IZ AKTIVNOSTI	8
4.1. UMJETNIČKA GLAZBA.....	8
4.1.1. Petar Iljič Čajkovski – <i>Orašar, Ples šećerne vile</i>	8
4.1.2. Jacques Offenbach – <i>Orfej u podzemlju, Can Can</i>	9
4.1.3. Antonio Vivaldi – <i>Četiri godišnja doba, Ljeto, Oluja</i>	10
4.1.4. Frédéric Chopin – <i>Nokturno br. 20 cis-mol, Op. posth., WN 37</i>	11
4.1.5. Wolfgang Amadeus Mozart – <i>Sonata u A-duru, KV 331, Turski marš</i>	12
4.2. FOLKLORNA GLAZBA.....	14
4.2.1. Narodna, Istra: <i>Naranča</i>	14
4.2.2. Narodna, Istra: <i>Lovran je bili grad</i>	15
4.2.3. Narodna, Slavonija: <i>Moja diridika</i>	17
4.2.4. Narodna, Međimurje: <i>Međimurje malo kak si lepo ravno</i>	18
4.2.5. Narodna, Dubrovnik: <i>Lindžo</i>	19
4.3. PJESME ZA DJECU	20
4.3.1. Peter Yarrow, Arsen Dedić: <i>Kad bi svi ljudi na svijetu</i>	20
4.3.2. Vladimir Stojanov: <i>Jesenska pjesma</i>	21
4.3.3. Zvonimir Balog, Arsen Dedić: <i>Nije lako bubamarcu</i>	21
4.3.4. Vera Astardžieva: <i>Proljeće</i>	22
4.3.5. Verna Hills: <i>Kotači autobusa</i>	22
5. PROVEDBA AKTIVNOSTI U DJEČJEM VRTIĆU	23
6. ZAKLJUČAK	36
7. LITERATURA.....	37
8. POPIS TABLICA	40
9. POPIS SLIKA.....	40
10. SAŽETAK.....	42
11. SUMMARY	43

1. UVOD

Glazba, njezina ljepota i snaga kojom utječe na čovjeka, područje je koje sa sobom nosi brojne definicije kojima se nastoji objasniti i predočiti kako ona sama tako i njezin utjecaj. Još u Staroj Grčkoj bila je smatrana i umjetnošću s božanskim porijeklom zbog svog neprocjenjivog djelovanja na čovjeka. Samo slušanje i doživljavanje glazbe u mnogima pobuđuje razne osjećaje, pruža utjehu ili izlaz iz teških situacija ili pak jednostavno ostvaruje pozitivan i opuštajući utjecaj na pojedinca. Utjecaj glazbe na pojavu emocija može se primijetiti kod osoba gotovo svih dobnih skupina. Različitost i individualnost svakog čovjeka, primjerice životno iskustvo, trenutno emocionalno stanje i osobine, neizostavni su kada se promatra odgovor u obliku doživljaja na odslušano glazbeno djelo. Jednako tako utjecaj glazbe na pojavu određenih emocija može se uočiti i kod djece, i to od najranije dobi kada se javlja vlastiti doživljaj tijekom slušanja glazbe.

Cilj je stoga u ovom radu prikazati utjecaj glazbe na pojavu emocija kod djece rane i predškolske dobi te način stjecanja doživljaja kod djece tijekom slušanja glazbenog djela bez ikakvog nametanja tuđih mišljenja. Dopuštanjem djeci da samostalno osjete emocije koje se pojave, otvara se mogućnost ispitivanja istih te upoznavanja, razumijevanja, izražavanja, ali i suočavanja s njima što može doprinijeti stvaranju veze između umjetničkog i emocionalnog aspekta.

Rad će biti koncipiran u obliku nekoliko temeljnih poglavlja. U prvom poglavlju bit će predstavljena glazba kao pojam i predmet proučavanja, shvaćanje same glazbe tijekom povijesti te značaj izražajnih glazbenih sredstava koja imaju ulogu u utjecaju glazbe na čovjeka. U drugom poglavlju bit će opisan glazbeni doživljaj koji se javlja te dojam koji glazba može ostaviti na čovjeka. U radu će se predstaviti i tri glazbene vrste – umjetnička, folklorna i glazba za djecu te djela koja su se slušala tijekom aktivnosti s djecom u vrtiću. Prikazat će se način na koji se provela aktivnost s djecom rane i predškolske dobi, a naposljetku bit će prikazan sam utjecaj glazbe na pojavu emocija kod djece rane i predškolske dobi.

2. GLAZBA

Riječ *glazba* nastala je od riječi *glas* i nastavka *-ba* te predstavlja hrvatsku riječ koju je u jezik uveo tvorac hrvatske terminologije Bogoslav Šulek. Riječ *glazba* koja danas označava umjetnost, prvotno je došla od grčke riječi *muzika* koja je imala značenje „umijeće muza“, a potom, kao i hrvatska riječ *glazba*, dobiva značenje umjetnosti izražavanja tonovima, glasom ili šumovima (Alerić, 2020). Samu *muziku* Grci su smatrali umjetnošću koja dolazi od nečeg božanstvenog. Utjecaj i značaj glazbe seže još od antičkog doba te se nastavlja i u srednjem vijeku, a interes ne izostaje ni u modernom dobu. Pojam glazbe teško je definirati iako postoje mnogi koji su ga pokušali objasniti. Dugi niz godina nastojalo se definirati fenomen glazbe koja ima izuzetno djelovanje na čovjeka kako kao znanstvena tako i kao umjetnička disciplina. No upravo u tome leži njezina veličina i njezino bogatstvo koje je riječima teško objasniti, a opet moguće osjetiti (Manasteriotti, 1980).

2.1. ZNAČAJ GLAZBE U POVIJESTI

Glazba, njezin utjecaj na pojedinca te njezino prisustvo u svakodnevnom ljudskom životu postoje još od pamtivijeka. U raznim zajednicama bila je jedno od ključnih sredstava za izvođenje magijskih rituala s ciljem stjecanja blagonaklonosti bogova, tjeranja zlih duhova i bolesti, u obredima ozdravljenja ili pak kako bi prizvali kišu. Još su stari Rimljani shvaćali i koristili glazbu kao lijek. Potom se u srednjem vijeku glazba upotrebljavala kako bi otjerala bolesti i zle duhove, dok je u renesansi s odbacivanjem vjerskih predrasuda došlo do zaokreta u kojem se glazba i njezin terapijski učinak na čovjeka počinje promatrati u naznakama znanstvene discipline. Nadalje dolaskom prosvjetiteljstva u 17. i 18. stoljeću, glazba se smatra sredstvom koje pridonosi intelektualnoj snazi i podiže duh, a u stoljećima koja slijede dolazi do prvih radova u kojima se opisuje djelovanje glazbe na čovjekov organizam. Jedan je od najpoznatijih takvih radova istraživanje Dona Campbella iz 20. stoljeća koji u svojoj knjizi *Mozartov efekt* opisuje glazbu kao rehabilitacijski djelotvornu pojavu na temelju vlastitog iskustva (smanjenje edema na mozgu) te govori o njezinom djelovanju na samu dušu (Crnković i sur., 2020).

2.2. ZNAČAJ IZRAŽAJNIH GLAZBENIH ELEMENATA

Prema Manasteriotti (1980) snaga kojom glazba ima učinak na čovjeka predmet je promatranja specifične nauke koja se naziva glazbena estetika. Fokusirajući se na glazbeno umjetničko djelo, odnosno kompoziciju, može se zamijetiti da je sastavljeno od različitih elemenata. Ti elementi predstavljaju izražajna glazbena sredstva koja imaju svoje posebnosti, a zajedno doprinose cjelokupnom doživljaju i na taj način utječu na čovjeka:

- Ton

Ton predstavlja zvukove posebne vrste koji su čovjekovim izdvajanjem postali osnovom glazbe. Glavno obilježje glazbenog tona jest da je određene visine (zvukovi koje proizvode instrumenti), dok za razliku od njih postoje i tonovi neodređene vrste koje nije moguće reproducirati (buka motora, kočenje vozila i slično). Glazbeni se tonovi tako razlikuju po svojoj visini, trajanju, jačinom i bojom, a od postojećih dvanaest tonova, primjerice na instrumentu klavira, može ih se najbolje razaznati kao sedam bijelih i pet crnih tipki. Osluškujući kretanje tih tonova, moguće je osjetiti povezanost između tog kretanja i određenih pojava iz čovjekova psihološkog aspekta. Rast energije, volje i duševne snage prema tome je moguće izazvati osluškujući uzlazne tonove, dok silazni tonovi mogu izazvati suprotne osjećaje (Manasteriotti, 1980).

- Melodija

Melodija i njezino stvaranje također zahtijeva određene zakonitosti. Ritmizirana melodija, odnosno slijed tonova koji imaju različitu visinu i trajanje čini glazbu, no to ne znači da svaki niz tonova čini melodiju. Promatra li se odnos između melodije i riječi pjesme, može se zaključiti da i vrlo jednostavna melodija može unijeti toplinu, nježnost i uvjerljivost te doprinijeti samom izražaju. Tako stihove koje karakterizira radost može učiniti još veselijima ili dati dodatnu snagu i polet odlučnim stihovima. Osim toga melodiju karakteriziraju i tonaliteti i tonski rodovi od kojih durski najčešće ostavljaju dojam vedrog, snažnog i odvažnog, dok molški u slušateljima izazivaju čežnju, mekoću ili sjetu. Međutim uvijek postoje iznimke koje mogu izazvati suprotan dojam (Manasteriotti, 1980).

- Ritam

Ritam je izražajno sredstvo koje može postojati samo po sebi, odnosno bez dodatnih glazbenih elemenata, dok glazbe bez ritma ne može biti. Vrlo je utjecajan u glazbi te se njegovo značenje teško može jednostavno opisati jer postoji kako u umjetnosti tako i u životu, prirodi i svim ljudskim aktivnostima. Izmjene dužih i kraćih trajanja, napetosti i suprotnosti te promjena jačih i slabijih naglasaka karakteristike su ritma koji, kako je i sam Platon opisao, obilježava promjene u gibanju te na taj način djeluje sređujuće u umjetnosti i životu (Manasteriotti, 1980).

- Metar

Slušajući glazbu, obraćanje posebne pozornosti na njezin ritam i nije tako učestalo, no ono što bi slušatelj mogao brže zamijetiti pokretanje je vlastitih nogu ili ruku uz pravilnu izmjenu teških i lakih jedinica. Takve izmjene karakteriziraju izražajno sredstvo metra koji stvara dojam jasnoće i preglednosti, a samim tim doprinosi cjelokupnom shvaćanju i razumijevanju glazbene kompozicije koju slušatelj na taj način može u potpunosti doživjeti (Manasteriotti, 1980).

- Tempo

Svako izvođenje glazbene kompozicije ima svoj određeni stupanj brzine (zapisan najčešće na talijanskom na samom početku kompozicije) koji se naziva tempo. Uobičajeno je i poznato da je vesela i plesna kompozicija u bržem tempu, dok je sjetna u polaganom. Tempo, kao izražajno sredstvo u glazbi, predstavlja određeni karakter kompozicije koji u čovjeku, odnosno slušatelju, pobuđuje određene osjećaje i utječe na doživljaj iste (Manasteriotti, 1980).

- Harmonija

Nizanjem akorda u kompoziciji kao pratnja melodiji nastaje izražajno sredstvo koje se naziva harmonija. Harmonija sama po sebi označava spajanje različitosti u jednu skladnu cjelinu, a u glazbi predstavlja međusobno zvučno spajanje akorda koji čine harmonijsku strukturu. Harmonija u glazbi ima značajnu ulogu u čovjekovu životu te je u mogućnosti izazvati različite dojmove – od sjete, odlučnosti i blagosti do komičnosti i maštovitosti (Manasteriotti, 1980).

Harmonija se teško izražava pokretom, a osim toga izražavanje harmonijskog doživljaja u obliku pokreta ne smatra se primjerenim za djecu predškolske dobi te se upravo iz tog razloga radije interpretira kao ugođaj koji djeca i odgojitelji/odgojiteljice osjete (Gospodnetić, 2015).

- Dinamika

Čovjeku je sasvim prirodno da se vesela ili poletna glazba ili pjesma pjeva jakim i snažnim glasom, dok bi primjerice nježnu melodiju izvodio tiho ili prigušenim glasom, pri čemu ne mora poznavati sva pravila ispravne interpretacije. Takva jačina tonova ili stupnjevanje predstavlja dinamiku, izražajno glazbeno sredstvo koje u kompoziciji može izražavati radost, poletnost, tugu, sjetu, maštovitost i slično. Samim tim dinamika pridonosi cjelokupnoj izražajnosti kompozicije (Manasteriotti, 1980).

- Boja tona

Baš kao i ljudski glas, glazbeni instrumenti također imaju svoju specifičnu boju koja ih karakterizira. Bilo da se radi o pjevanju ili sviranju, svaki glas i instrument ima svoju izražajnu ulogu te pridonosi ostavljanju specifičnog dojma na slušatelja (Manasteriotti, 1980).

Navedeni elementi predstavljaju izražajna glazbena sredstva koja imaju utjecaj na pojedinca, a upravo to i definira glazbena estetika koju se uz pomoć odgoja nastoji uvesti u dječje živote već od najranije dobi. Shodno tomu odgojitelji i odgojiteljice smatraju se prvim osobama kojima se povjerava taj značajni zadatak koji će utjecati na djetetove sposobnosti u estetsko-glazbenom smislu, što uključuje i ostvarivanje mogućnosti da djetetu glazba postane izvorom njegovih estetskih doživljaja ili da se razvije osjećaj za lijepo u glazbi. Estetske osobine praćene su i samim emocijama koje se kod predškolske djece mogu očitovati na temelju vanjskih reakcija tijekom slušanja glazbe – promjenama u držanju, ekspresijama lica ili kretanju (Manasteriotti, 1980).

Gospodnetić (2015) isto tako navodi kako elementi glazbe djeluju na živčani sustav čovjeka. Tako harmonija, odnosno konsonantni akordi na vegetativni živčani sustav djeluju umirujuće, usporavaju puls i snižavaju krvni tlak, dok disonantni akordi imaju obrnuti učinak. Ritam i ritamski naglašena glazba mogu potaknuti uzbuđenje, a govoreći o tempu i dinamici, ističe kako tiha i jednolična glazba može imati umirujuć i uspavljujuć učinak.

3. GLAZBENI DOŽIVLJAJ

Glazba se ubraja u jedno od najranijih osjetilnih iskustava, a tema povezanosti između glazbe i emocija pobuđuje interes brojnih autora od najranijih vremena do danas. Osim toga motiv za slušanje glazbe upravo je emocionalni učinak koji glazba ostavlja na čovjeka. Ako dođe do ostvarenja emocionalnog doživljaja, on se može razlikovati od pojedinca do pojedinca, no slušatelji se najčešće mogu složiti oko pojave određene emocije tijekom slušanja istog djela, što ide u prilog tomu da postoji nešto u samoj glazbi zbog čega je to tako, a zbog čega su provedena i brojna istraživanja (Dobrota, 2012).

Na temelju mnogih istraživanja pokazalo se kako i prije samog rođenja, još u fetusnom razdoblju, dijete može čuti glazbu, a jedno takvo proveli su Birnholz i Benacerraf koji su ultrazvučnom tehnikom ispitali kako fetus reagira na zvuk. Rezultat istraživanja pokazao je kako su nakon 28. tjedna gotovo sva djeca na zvuk reagirala stiskajući očne kapke, dok ona koja nisu, rodila su se oštećenjima sluha ili s teškim poremećajima (Vasta i sur., 1998). Uz doživljaj koji se javlja tijekom slušanja glazbe veže se i pojam glazbenih sposobnosti kao što su shvaćanje i pamćenje melodije, percipiranje ritma, shvaćanje tonaliteta u djelu, intervalno utvrđivanje, uočavanje estetike u glazbi te sposobnost apsolutnog sluha (Miočić, 2012). Glazbene sposobnosti temelje se na psihofizičkom razvoju djeteta, a Čudina-Obradović (kao što navodi Miočić, 2012) dijeli ih u devet faza:

1. FAZA SLUŠANJA – od 0 do 6 mjeseci
2. FAZA MOTORIČKE REAKCIJE NA GLAZBU – od 6 do 9 mjeseci
3. FAZA PRVE GLAZBENE REAKCIJE – od 9 do 18 mjeseci
4. FAZA PRAVE GLAZBENE REAKCIJE – od 18 mjeseci do 3 godine
5. FAZA IMAGINATIVNE PJESME – od 3 do 4 godine
6. FAZA RAZVOJA RITMA – od 5 do 6 godina
7. FAZA STABILIZACIJE GLAZBENIH SPOSOBNOSTI – od 6 do 9 godina
8. FAZA ESTETSKOG PROCJENJIVANJA – 11 godina
9. FAZA GLAZBENE ZRELOSTI – 17 godina

Glazbene sposobnosti predstavljaju složene mentalne funkcije, a kako bi se razvile, ulogu i značaj imaju genetski čimbenici, aktivnosti pojedinca, poticaj iz socijalne

sredine u kojoj se pojedinac nalazi te godine najranijeg djetinjstva koje su presudne. Djeca od najranije dobi imaju otvorenost i fleksibilnost za recepciju glazbe te izniman raspon sposobnosti za reagiranje na različite kvalitete zvuka. Socijalni aspekt i okolina u kojoj dijete odrasta uvelike definiraju hoće li se dijete razvijati u povoljnom ili nepovoljnom glazbenom ozračju, što će utjecati na djetetovo estetsko doživljavanje glazbene umjetnosti (Miočić, 2012). Slušanje glazbe jedna je od najučestalijih aktivnosti uz koju ljudi provode slobodno vrijeme. Campbell (kao što navodi Gospodnetić, 2015) opisuje utjecaj glazbe, odnosno zvuka na tijelo povezujući s njim utjecaj vibracija koje imaju mogućnost mijenjanja materije. Istraživanja tvrde kako zvuk može složiti složene geometrijske likove. Budući da su stanice tkiva i organi čovjeka osjetljiviji od okolne materije, smatra se logičnim i njihovo upijanje energetske polja i obrazaca nastalih uslijed vibracije zvuka. Punjenje ili oslobađanje energije ovisit će o valnim oblicima i ostalim značajkama zvuka. Na taj način glasna glazba s izraženim ritmom može nas ispuniti energijom ili pak osloboditi napetosti i boli.

Učinak glazbe uvijek je i mentalni i tjelesni iako većina ljudi nije svjesna tog istog učinka dok sluša glazbu i uživa u njoj. Ako aktivno slušamo glazbu te joj se prepustimo, ona će nas sama poticati na izvođenje tjelesnih pokreta, a ovisno o glazbenom stilu, kretnje će se izvoditi na različite načine. No obavljamo li neke druge aktivnosti dok je u pozadini prisutna glazba, puls glazbe i tada će utjecati na čovjekovo tempo i način razmišljanja ili ponašanja iako on toga možda neće biti ni svjestan. Doživljaj glazbe također se može zamijetiti i kod glazbenika tijekom sviranja, bilo samostalno bilo u orkestru, i prilikom pjevanja gdje se može zamijetiti kako većina njih nije mirna, odnosno kako se kreću u skladu s glazbom. Pokret kao takav upućuje kako je riječ o prirodnoj reakciji na glazbu, što je vidljivo i kod djece već u ranijoj dobi. Uz pokret, doživljaj glazbe može se očitovati i promjenom čovjekove percepcije prostora u obliku ublažavanja osjećaja ograničenosti i sputanosti, što pomaže tijekom boravka u bolničkim sobama, pri djelovanju pod vremenskim pritiskom ili u prometnoj gužvi, a može se postići slušanjem Mozartovih sporih stavaka ili slušanjem ambijentalne glazbe. Jednako tako glazba može utjecati i na promjenu percepcije vremena u obliku njegovog prividnog ubrzavanja ili usporavanja, primjerice osoba uslijed slušanja brže glazbe može imati dojam da je i vrijeme brže prošlo. Glazba se može slušati na razne načine, a neovisno o tome slušamo li ju aktivno ili pasivno, imat će utjecaj na čovjekovo tijelo i um (Gospodnetić, 2015).

4. GLAZBENI PRIMJERI IZ AKTIVNOSTI

4.1. UMJETNIČKA GLAZBA

Prijelazom u doba baroka (približno od 1600. do 1750. godine) u teoriji i praksi započelo je razlikovanje glazbe skladane isključivo za ljudski glas, odnosno glazbe za pjevanje ili vokalne glazbe, od glazbe skladane za instrumente – instrumentalne glazbe. Ovisno o izvođačkom sastavu, instrumentalna glazba može biti solistička ako ju izvodi jedan instrument te komorna ili orkestralna ako ju izvodi više instrumenata („Glazba“, 2013–2024). Komorna instrumentalna glazba predstavlja glazbu skladanu za manji glazbeni sastav. U takvom sastavu pojedine dionice izvodi jedan izvođač, dok su ostali ravnopravno raspoređeni što omogućuje idealnu zvukovnu ravnotežu. Osim toga dionice mogu biti i međusobno samostalne, a u potencijalno homofonom dijelu moguće je podređivanje određenih dionica drugima. Ovisno o broju izvođača, sastavi mogu biti duo, trio, kvartet, kvintet, sekstet, septet, oktet, nonet, decimet uz koje stoji pridjevska oznaka instrumenta koji je namijenjen za sviranje (npr. klavirski trio). Razvoj komorne glazbe posebno se očituje u baroku u obliku glazbe namijenjene izvođenju u manjim prostorijama dvoraca, palača ili odajama, a ne u svečanim dvoranama. U širem smislu pridjev *komorni* označava sastav manjeg broja izvođača u kojem poneke dionice može izvoditi i više izvođača („Komorna glazba“, 2017). Orkestralnu glazbu karakterizira veća skupina izvođača, odnosno instrumentalnih svirača raznih sastava, koji mogu izvoditi umjetničku, tradicijsku, plesnu, vojnu ili zabavnu glazbu. Instrumentalna glazba orkestra prema repertoaru može biti simfonija, simfonijska pjesma, oratorij i slično („Orkestar“, 2013–2024).

4.1.1. Petar Iljič Čajkovski – *Orašar, Ples šećerne vile*

Skladatelj

Petar Iljič Čajkovski (1840–1893) bio je ruski skladatelj koji je djelovao u vrijeme kasnog romantizma. Studirao je glazbu u Sankt Peterburgu gdje je najznačajniji utjecaj na njega imao profesor kompozicije A. G. Rubinstein, a danas se također smatra kako je služenje skladateljsko-tehničkim obrascima zapadne Europe i folklornim ruskim glazbenim naslijeđima utjecalo na njegov autentični skladateljski izraz. Među

skladateljevim djelima nalaze se sve glazbene vrste. Njegova najpoznatija orkestralna djela su: šest simfonija, *Serenada* za gudački orkestar, uvertire fantazije *Romeo i Julija*, *Bura*, *Hamlet*, *Talijanski capriccio* i druge. Skladao je koncerte (*Koncert za klavir i orkestar u b-molu* te *Koncert za violinu i orkestar u D-duru*), a od njegovih opera i danas se izvode *Evgenij Onegin* i *Pikova dama*. Čajkovski je glazbenoj sceni značajno doprinio i baletima *Labuđe jezero*, *Trnoružica* i *Orašar* („Čajkovski, Pjotr Iljič“, 2013–2024).

Glazbeno djelo

Ples šećerne vile glazbeni je isječak iz baleta *Orašar*. Balet se temelji na Hoffmanovoj priči *Orašar i Kralj miševa*, a praižvedba istog bila je 1892. godine. Za vrijeme svog povratka kući te isto tako tijekom rada na baletu, Čajkovski u Parizu prvi put otkriva instrument – čelestu. Čuvši instrument i čiste zvonaste zvukove koje proizvodi, automatski prepoznaje glas šećerne vile te instrument koji se savršeno uklapa koristi za orkestralnu suitu *Ples šećerne vile* koja je praižvedena iste godine prije samog baleta („The Nutcracker“, 2024).

4.1.2. Jacques Offenbach – *Orfej u podzemlju, Can Can*

Skladatelj

Jacques Offenbach (1819–1880) bio je francuski skladatelj njemačkog podrijetla iz doba romantizma. Učio je svirati violinu i violončelo, a već je kao dijete svirao u barovima u triju s bratom i sestrom. Preseljenjem u Pariz, kratko je učio glazbu na konzervatoriju, a poznato je da je nastupao po salonima i u orkestru. Iako s manjim uspjehom, dugo se vremena pokušavao ostvariti kao dirigent izvodeći svoja scenska djela u pariškim kazalištima. Svoj veliki uspjeh ostvaruje 1858. godine nakon izvedbe operete *Orfej u podzemlju*, a već do polovice 60-ih godina 19. stoljeća Offenbach je postao najuspješniji skladatelj novoga žanra operete, popularnog žanra glazbenog kazališta koji se dodatno razvio i u Austriji tijekom njegovog boraka u Beču. Njegova djela izvodila su se u pariškim kazalištima te u mnogim drugim velikim gradovima kao što su Berlin, Beč, New York, Milano, Prag i drugi. Tijekom svog života napisao je više

od stotinu glazbeno-scenskih djela, vokalna djela, glazbu za ples i balet te glazbu za violončelo. Njegove su najpoznatije napisane operete *Orfej u podzemlju*, *Lijepa Helena* i *Pariški život*, dok je najznačajnija opera *Hoffmanove priče*. Uspješna djela prepoznatljiva su zahvaljujući dobrim libretima koje je sam pisao. Isto tako prepoznatljiva su i po izvedbama, ritmičnosti, jednostavnosti i pjevnosti melodije, humoru i satiričnosti raznih tema koje je predstavio, a koje su se ticale tadašnjega društva te po sveukupnom veselju i šaljivosti koji se prožimaju u njegovim djelima („Offenbach, Jacques“, 2013–2024).

Glazbeno djelo

Can Can plesni je glazbeni isječak iz operete *Orfej u podzemlju* nastale prema mitu o Orfeju („Orfej“, 2013–2024). Sam naziv dolazi od francuske riječi *cancan* što predstavlja društveni ples živahnog ritma s izazovnim pokretima, a upravo je po svojoj plesnoj ritmici prepoznatljiv u opereti Jacquesa Offenbacha iz 1858. godine („Kankan“, 2013–2024).

4.1.3. Antonio Vivaldi – *Četiri godišnja doba, Ljeto, Oluja*

Skladatelj

Antonio Vivaldi (1678–1741) bio je talijanski svećenik, violinist i skladatelj kasnog baroka. Tijekom života radio je kao učitelj violine u jednom od djevojačkih sirotišta u Veneciji, kao voditelj komornog zbora, skladatelj koncerata i opera te kao kazališni poduzetnik. Skladao je 800 djela, od kojih je 500 koncerata za solo i više instrumenata, male ansamble, devedesetak sonata, trio sonate, mise i misne stavke, psalme, motete, kantate, serenade, pedesetak opera te simfonije. Najpoznatiji koncert koji je skladao je *Harmonijski polet (L'estro armonico)*, Op. 3. Najvažniji su dio njegova opusa koncerti u kojima je posebno izražena skladateljeva inventivnost i kreativnost. Smatra se da je postavio norme za mnoge skladatelje, ponajprije upotrebom *ritornella* koji podrazumijeva ponavljanje glazbenog dijela u brzim stavcima, zatim razvitkom tehnike tematske integracije u djelima te jačanjem trostavačnosti. Vivaldijeva djela, a i njegov stil prepoznatljivi su po svojoj iznimnoj harmoniji uz nagle modulacije, korištenje

sinkope, formalne nepravilnosti, karakteristike programnosti s naglašenom izražajnošću. Njegov stil i prepoznatljivost čine ga jednim od ranih preteča romantizma („Vivaldi, Antonio“, 2013–2024).

Glazbeno djelo

Oluja (Presto) naziv je za treći stavak *Koncerta br. 2 u g-molu, Op. 8, L'estate* (prev. *Ljeto*). Koncert je jedan od sveukupno četiri koncerta za violinu od kojih svaki predstavlja jedno godišnje doba zbog čega i nosi naziv *Četiri godišnja doba*. Koncert *Ljeto* napisan je u tri stavka: *Allegro non molto, Adagio e piano – Presto e forte te Presto*. U *Ljetu* Antonio Vivaldi nastojao je predstaviti ljepotu i čari istoimenog godišnjeg doba te stvoriti sveukupni ugođaj ljeta. *Četiri godišnja doba*, a time i sam opus *Ljeto*, objavljeni su prvi put 1725. godine, a otkriveni tek 1920. godine u Nacionalnoj knjižnici u Torinu („Četiri godišnja doba“, 2021). Programno djelo *Četiri godišnja doba* Antonija Vivaldija poznato je djelo koje se djeci u vrtićima često predstavlja, odnosno emitira u obliku aktivnosti pasivnog slušanja zbog svog dugog trajanja (Gospodnetić, 2015).

4.1.4. Frédéric Chopin – *Nokturno br. 20 cis-mol, Op. posth., WN 37*

Skladatelj

Frédéric Chopin (1810–1849) bio je poljski pijanist i skladatelj čiji je gotovo cijeli opus bio posvećen samo klaviru s kojim se susreo već kao dijete. Smatra se da u povijesti glazbe nitko nije osjećao klavir tako kao Chopin, a upravo je zbog toga i nazivan „pjesnikom glasovira“. U osmoj godini počinje se baviti skladanjem, a u 16. godini započinje studirati harmoniju i kontrapunkt (višeglasno skladanje) na Varšavskom konzervatoriju. Chopin je tijekom svog skladateljskog života bio inventivan u području harmonije, a njegov stil prepoznatljiv je i danas u djelima koja odišu otmjenom senzibilnošću i elegancijom izraza. Iako je bio minijaturist i pretežito naklonjen manjim oblicima, ističe se tehnička zahtjevnost karakteristična za njegova djela zbog čega je ujedno zabilježeno i novo poglavlje u povijesti pijanizma („Chopin, Frédéric François“, 2013–2024). Opus koji je skladao tijekom života napisan je gotovo cijeli isključivo za

glasovir s nekoliko iznimki koje čine karakteristične kompozicije u obliku intimnih romantičkih minijatura. U djelima se također osjete romantičarska osjećajnost i umjetnički temperament, a svoja djela Chopin nije postavljao na programsku osnovu. U svom stvaralačkom opusu, uz nokturne, ostavio je 56 mazurki, 13 poloneza, 15 valcera, 25 preludija, 27 etida, četiri scherza, četiri impromptua, četiri balade, tri ronda i tri sonate, nekolicinu kompozicija u obliku teme s varijacijama, dva koncerta za klavir i orkestar te pojedinačna djela, odnosno fantazije *Uspavanka*, *Barkarola*, *Tarantella* (Andreis, 1966).

Glazbeno djelo

Nokturno br. 20 u cis-molu, Op. posth. Frédérica Chopina jedan je od nokturna iz njegovog bogatog skladateljskog opusa. Budući da su Chopinova nokturna karakteristična i prepoznatljiva po sjeti uz istovremeno prisutni sanjarski ugođaj, isto se može uočiti i u *Nokturnu br. 20* koji svojom melodijom u uhu slušatelja ostavlja dojam smirene noćne glazbe. *Nocturno br. 20* djelo je u kojem se „najosjetljivije“ osjeti melodika utemeljena na čistoći i izvornosti melodijske linije. U nokturnima koje je Chopin skladao, pa tako i u navedenom primjeru, ne dominiraju naglašene ritmičke i plesne strukture, nego posebno dolaze do izražaja romantičke osobine Chopinova umjetničkog izražavanja (Andreis, 1966).

4.1.5. Wolfgang Amadeus Mozart – *Sonata u A-duru, KV 331*, *Turski marš*

Skladatelj

Wolfgang Amadeus Mozart (1756–1791) bio je austrijski skladatelj te se smatra jednim od trojice glavnih predstavnika bečke klasike. Još od djetinjstva bio je smatram „čudom od djeteta“. Već kao petogodišnjak počeo je skladati te je još kao dječak zajedno sa sestrom svirao čembalo pred ljudima tadašnjeg visokog staleža, a kasnije počinje nastupati i u drugim velikim zemljama. Time je Mozart već u 13. godini svoga života stekao ugled kao skladatelj, ali i kao interpretator. U njegovom bogatom skladateljskom opusu nalaze se djela za crkvenu glazbu – 16 misa, rekvijem, misni stavci i ostala

vokalna i instrumentalna djela; djela za scensku glazbu – oko 20 opera, glazba za igrokaze, dramske kantate; manje vokalne forme; orkestralne skladbe – 41 simfonija, orkestralni stavci i drugo; koncerti i koncertni stavci – 27 koncerata za klavir, pet za violinu, 13 koncerata i koncertnih simfonija za puhaća glazbala; plesni stavci; komorna glazba – sonate za violinu i glazbalo s tipkama, gudački kvarteti; djela za glasovir – sonate, varijacije, a postoje i mnoga djela koja su pronađena nedovršena. Mozartova mladenačka djela prepoznatljiva su po jednostavnosti s karakteristikama klasicizma, crkvena glazba napisana je po salzburškoj tradiciji, dok su koncerti, serenade i simfonije specifične po maštovitosti karaktera, formi i instrumentaciji. U operama su izražene kombinacije tradicijske forme i utjecaja drugih zemalja koji se očituju u autentičnim rješenjima i autentičnoj vrsti. Ipak, bile su teško prihvaćene zbog ondašnje stereotipnosti. Mozartova je glazba do danas prepoznata kao vrijedna te se uz glazbena djela Ludwiga van Beethovena i Josepha Haydna ubraja u vrhunce bečke klasike („Mozart, Wolfgang Amadeus“, 2013–2024).

Glazbeno djelo

Turski marš treći je stavak *Sonate u A-duru, KV 331* po kojem je sonata ujedno i najpoznatija. *Turski marš* napisao je Wolfgang Amadeus Mozart između 1781. i 1783. godine. Djelo je napisano za klavir te se svira u brzom tempu, a često se navodi i uputa za svirače – u turskom stilu – kako i sam naziv stavka govori („Piano Sonata No. 11 in A Major, K 331“, 2016). *Turski marš* treći je stavak sonate s trajanjem od 3:45 minute. *Sonatu u A-duru* uz navedeni treći stavak čine: prvi – *Andante grazioso*, drugi – *Menuetto* i četvrti – *Allegretto*. Prva tri stavka su u A-duru, dok je posljednji u istoimenom molu. Wolfgang Amadeus Mozart je s navedenom cjelokupnom sonatom odstupio od klasičnog oblika što je vidljivo iz toga da nijedan stavak nije napisan u sonatnoj formi te po sporijem tempu prvog stavka uz prisutne varijacije („Sonata za klavir br. 11 u A-duru (Mozart)“, bez dat.).

4.2. FOLKLORNA GLAZBA

Folklorna glazba jedan je od oblika koji čini tradicijsku umjetnost u koju se uz glazbu ubrajaju i drugi oblici poput književnosti, plesova, dramskog izričaja i likovnog stvaralaštva. Samo značenje riječi *folklor* (engl. *folklore*; *folk* – puk i *lore* – znanje) predstavlja stvaralaštvo nastalo prema tradiciji neke kulturne zajednice. Prenošnje i reproduciranje tog stvaralaštva najčešće se odvija usmenim putem, oponašanjem ili na neki drugi neškolovani način. Takvim prenošenjem izražava se kulturni, ali i socijalni identitet određene zajednice. Nekada se smatralo kako se folklorna glazbena umjetnost, kao i ostali oblici folklor, razlikuje od takozvane školovane umjetnosti prema svome načinu nastanka, prenošenja, očuvanja, izražavanja i funkciji. Danas se na folklor ne gleda samo kao na baštinu preuzetu iz prošlosti nego i na način umjetničkog komuniciranja među ljudima u manjim sredinama te kao na jedno stvaralaštvo čiji se proces odvija spontano tijekom izravnog doticaja izvođača i publike. Jednako tako proučavanje folklor omogućuje bolje razumijevanje kulturnih raznolikosti i različitih svjetonazora. U modernom pogledu, postoji i novi naziv *folklorizam* za dio narodne kulture čija je djelatnost motivirana željom da se očuva tradicionalna baština, ali i komercijalizmom zbog čega dolazi do stručnog rekonstruiranja s pučkim ukusom ili do ispreplitanja banalnog s umjetničkim („Folklor“, 2013–2024).

Stvarateljem tradicijske ostavštine smatra se svaki narod koji prihvaća, njeguje i usmeno prenosi pjesme, sviranje ili ples te na taj način postaje sudionikom u tom stvaralačkom procesu (Gortan-Carlin i sur., 2014).

4.2.1. Narodna, Istra: *Naranča*

Pjesma *Naranča* hrvatska je folklorna pjesma koja se veže uz područje Istre i Primorja. Primjer tradicionalne pjesme *Naranča* koji je predstavljen u aktivnosti vokalni je oblik u kojem se može uočiti višeglasno pjevanje ženskog ansambla bez pratnje instrumenata. Pjesma predstavlja jedan od primjera baštine istarske folklorne glazbe koji se prenosio zajedno s ostalim istarskim kulturnim običajima.

Istarska kultura, a samim tim i folklorna glazba, ponovno oživljava i doživljava svoj procvat nakon Drugog svjetskog rata kada nastaju mnoga folklorna društva. Zahvaljujući takvim društvima, diljem Istre dolazi do njegovanja i prenošenja plesova, pjesmi, nošnji, glazbala i običaja koji su specifični za područje Istarske županije („Folklorna društva“, 2005).

Tablica 1. Tekst pjesme *Naranča*

Naranča
„Oj, divojko, jabuko rumena Parim da te, ma, naranča rodila. Nije mene naranča rodila Za goru me je mat moja rodila
Aj! Jo-di-lo-lej Ta-ra-lo-di-lo-di-le-ej
Bura mi je ziparinka bila Zipjuć me je va morje stavjala Mornari me va mrižu lovili Prodali me biloj Katarini
Aj! Jo-di-lo-lej Ta-ra-lo-di-lo-di-le-ej
Katarina dobra žena bila Ka je mene ma bilu odgojila Z bilim kruhom i crljenim vinom Z bilim kruhom i crljenim vinom Z bilim kruhom i crljenim vinom“ („Naranča“, 2010).

4.2.2. Narodna, Istra: *Lovran je bili grad*

Pjesma *Lovran je bili grad* folklorna je pjesma koja se može naći u bogatoj riznici hrvatske narodne glazbe koja se veže uz Istru i njezinu kulturu. Pjesma se izvodi dvoglasno u umjerenom tempu. U vokalnom je obliku te se pri slušanju može zamijetiti tonska specifičnost istarsko-primorske glazbene folklorne baštine.

Istarska ljestvica tonski je heksakordni niz koji je proizašao istraživanjem glazbenog folklor Istre. Uz svoju teorijsku tonsku strukturu, ljestvica ima i odgovarajuću harmoniju. U teoriji se dvoglasno muziciranje izvodi paralelno u malim tercama ili u obratu u velikim sekstama sa završetkom na najdubljem tonu otegnutim unisonom ili oktavom. Postoji frigijski i dorski tip ljestvice koji se određuje prema asocijaciji u kadencirajućem silaznom pomaku melodije za pola tona (frigijski) ili za cijeli ton (dorski) („Istarska ljestvica“, 2005).

Takav način pjevanja u intervalu terce naziva se i pjevanje „u dva“ koje se po melodijskoj liniji drugog glasa razlikuje od pjevanja „na tanko i debelo“. Za pjevanje „u dva“ karakteristično je pjevanje iznad vodeće melodijske linije u terci prvoga glasa (Gortan-Carlin i sur., 2014).

Slika 1. Istarska ljestvica – frigijski tip (Matetić Ronjgov, bez dat.)

Slika 2. Istarska ljestvica – dorski tip (Matetić Ronjgov, bez dat.)

Primjer pjesme *Lovran je bili grad* koji je prikazan tijekom aktivnosti vokalni je oblik u izvedbi Ansambla narodnih plesova i pjesama Hrvatske LADO koju je aranžirao hrvatski skladatelj Slavko Zlatić.

Slavko Zlatić (1910–1993) bio je hrvatski dirigent, skladatelj, melograf i pedagog. Tijekom života djelovao je kao dirigent i zborovođa, pri čemu se posebno ističe njegovo vođenje zbora Radio-televizije Zagreb. U Puli i Zagrebu radio je kao profesor u glazbenim školama, bio je predsjednik Društva kompozitora Hrvatske, Saveza

kompozitora Jugoslavije te član Međunarodnog savjeta za glazbu pri UNESCO-u. Slavko Zlatić je tijekom skladanja raznih glazbenih vrsta inspiraciju crpio iz istarskog folklora, a za životno djelo dobio je i Nagradu „Vladimir Nazor“ („Zlatić, Slavko“, 2013–2024).

4.2.3. Narodna, Slavonija: *Moja diridika*

Moja diridika poznata je tradicionalna slavonska pjesma čiji je ugođaj veseo i razigran. Sama pjesma izvodi se u brzom tempu, a može se pjevati dvoglasno ili u zboru. Uz veseli karakter i tekst koji govori o ljubavi, *Moja diridika* opisuje situaciju između žene koja svoju ljubav poziva na večeru i muškarca koji radi u polju te odbija večeru. U tekstu se također može zamijetiti poigravanje riječima ponavljanjem slogova. Šaljiv i vedar karakter pjesme također se može uočiti i u specifičnom tipu pjevanja u Slavoniji, Baranji i Srijemu, poznatom pod nazivom *bećarac*. Bećarac je pučki napjev koji se izvodi u veselim prigodama, izvodi ga vodeći glas koji prate ostali pjevači i pučki instrumenti, pri čemu se pjevači međusobno nadmudruju (najčešće žene i muškarci). Tijekom izvođenja bećarca solisti se izmjenjuju, odnosno ulogu vodećeg glasa uvijek preuzimaju drugi pjevači. Za izvedbu je karakteristično nizanje rimovanih deseteraca dvostiha koji ponavljanjem čine četverodijelni glazbeni oblik („Bećarac“, 2013–2024).

Primjer pjesme *Moja diridika* koji se koristio tijekom aktivnosti je vokalno-instrumentalni oblik koji izvodi KUD „Joža Vlahović“. *Moja diridika* slavonska je tradicionalna pjesma, a jedan od aranžera iste bio je i Emil Cossetto („Moja diridika“, bez dat.).

Emil Cossetto (1918–2006) bio je hrvatski skladatelj i dirigent. Studirao je dirigiranje na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, a još za vrijeme studiranja bio je dirigent zbora „Joža Vlahović“ (od 1992. godine „Emil Cossetto“), vodio je i zbor „Moša Pijade“ (od 1990. godine „Lira“), a kasnije je dirigirao i mješovitim zborom Radio Zagreba, Ansablom narodnih plesova i pjesama Hrvatske LADO te Simfonijskim orkestrom JNA. Glazba Emila Cossetta temelji se uglavnom na folklornim i pučkim predlošcima („Cossetto, Emil“, 2013–2024). Tako je svoj doprinos i značaj ostavio u folklornoj glazbi, a jedan je od primjera aranžman za tradicionalnu pjesmu *Moja diridika*.

Moja diridika

Veselo

Slavonija (Nuštar)

1. Mo - ja di - ri - di - ka o - re na vol - vol - vo - lo - ve,
2. A ja i - gir - gi - gam i pje - vam za nji - gir - gi - me,
3. Me - ne di - ri - di - ka zo - ve ve - če - ral - gal - ga - ti,
4. Fa - la di - ri - di - ko ja sam ve - če - ral - gal - ga - la,

o - re na vol - vol - vo - lo - ve, o - re na vo - lo - ve!
i pje - vam za nji - gir - gi - me, i pje - vam za nji - me!
zo - ve ve - če - ral - gal - ga - ti, zo - ve ve - če - ra - ti!
ja sam ve - če - ral - gal - ga - la, ja sam ve - če - ra - la!

Slika 3. Notni zapis pjesme *Moja diridika* („Moja diridika“, bez dat.)

4.2.4. Narodna, Međimurje: *Međimurje malo kak si lepo ravno*

Pjesma *Međimurje malo kak si lepo ravno* tradicionalna je međimurska popevka. Izvodi se u polaganom tempu te se može izvoditi kao vokalni ili kao instrumentalno-vokalni oblik. Tradicionalna pjesma pjeva o Međimurju i ljepoti njegova krajolika spominjući Dubravu (Dobravu) te rijeke Muru i Dravu. Tekst pjesme koja je prikazana u aktivnosti otpjevan je s osjećajnošću i ljubavlju prema Međimurju kao što je i karakteristično za tradicionalno pjevanje međimurske kulture poznato i pod nazivom *međimurska popevka*.

Međimurska popevka izvorni je napjev i predstavlja međimursku tradicijsku kulturu koju su u povijesti uglavnom izvodile i njegovale žene u solističkom vokalnom obliku, a danas ju izvode i pojedinačno i u grupama, kako žene tako i muškarci. Može se izvoditi kao vokalni, instrumentalni ili vokalno-instrumentalni oblik, glazbeno ili u obliku plesa. Međimursku popevku čine stihovi pjevani na melodiju ili *vižu* te na taj način oblikuju pjesmu ili *pesem*, dok je ritmička struktura napjeva otpjevana s izrazitom osjećajnošću. Karakteriziraju je lirski stihovi kojima se mogu opjevati ljubavne, crkvene, lokalno-patriotske, tužne i melankolične ili duhovite popevke (Ministarstvo kulture i medija, bez dat.).

Tablica 2. Tekst pjesme *Međimurje malo kak si lepo ravno*

Međimurje malo kak si lepo ravno
<p>„Medjimurje malo, kak si lepo ravno Medjimurje malo, kak si lepo ravno</p> <p>Med dvema vodami jesi opkoljeno kakti cvetnjak lepo jesi ogradjeno</p> <p>Od Madjarske strani tece tiha Mura niz Dobrave ide do nje jedna vura</p> <p>Od Hrvatske strani leti hitra Drava na kojem pak bregu najde se Dobrava na kojem pak bregu najde se Dobrava“ (Borović, 2023).</p>

4.2.5. Narodna, Dubrovnik: *Lindčo*

Lindčo predstavlja jedan od hrvatskih narodnih plesova ili poskočica koji postoji na prostorima nekadašnje Dubrovačke županije, odnosno od Konavla do Pelješca (uključujući otoke Mljet, Koločep, Šipan i Lopud). Smatra se da naziv plesa dolazi od nadimka svirača lire ili lijerice – Nikole Lale iz Petrače (Župa dubrovačka), no postoji i mišljenje kako je ples nazvan po mjesnom nazivu za svirača lijeričara. Lindčo se pleše u parovima koji su pravilno raspoređeni u kolu unutar kojeg se nalazi svirač mijeha ili lijerice (danas pretežito lijerice). Kolom upravlja kolovođa koji ujedno slaže sve parove i upotpunjuje broj plesača. Kolovođa zadaje i upućuje na promjene figura koje plesači izvode, i to u oštrom ritmu („Lindčo“, 2013–2024). Danas vrlo poznati dubrovački folklorni ansambl koji redovito otvara Dubrovačke ljetne igre naziv je dobio upravo po istoimenom plesu („Lindčo“, 2012).

4.3. PJESME ZA DJECU

Pjesme za djecu predstavljaju pjesme koje su odrasli stvorili kako bi ih djeca mogla slušati ili pjevati, dok se dječje narodne ili tradicijske pjesme odnose na one koje su stvorila djeca. Pjesme koje su djeca usvajala oponašajući, kao i one koje su preoblikovala, prihvatila i zadržala, također su oblik dječjeg stvaralaštva. Takve dječje pjesme uvijek su proizlazile iz igre te zbog toga ostaju i vezane uz nju. Na taj način dijete nije pasivni promatrač, nego aktivni sudionik u igri zbog čega i postoji naziv *igre s pjevanjem*. Dok se dakle dječje narodne pjesme prenose, pjesme za djecu rezultat su rada jednoga ili više kompozitora, što ujedno znači da je ime autora pjesme za djecu poznato. No postoje i primjeri umjetničkih pjesama koje su se izjednačile s tradicijskima, zbog čega mnogi ne prepoznaju neke od autora određenih pjesama i zamjenjuju ih s dječjom tradicijskom glazbom. Djeci se pri odrađivanju glazbenih aktivnosti ne naglašava razlika između dječjih pjesama i pjesama za djecu, nego se najčešće samo naglasi kompozitor, pod uvjetom da je isti poznat (Gospodnetić, 2015).

4.3.1. Peter Yarrow, Arsen Dedić: *Kad bi svi ljudi na svijetu*

Kad bi svi ljudi na svijetu pjesma je koju je napisao Peter Yarrow. Prema žanru pjesma se može svrstati i u pop-glazbu. Otpjevana je u polaganom tempu, veselo, a tekst koji promiče i potiče na ljudsku slogu, uspoređujući pozitivne ljudske strane s onima koje već posjeduju djeca, ostavlja ugodan i pozitivan dojam na slušatelja. Godine 1967. otpjevao ju je Arsen Dedić uz Plesni orkestar RTV Zagreb pod vodstvom dirigenta Miljenka Prohaske čiji se primjerak puštao i tijekom aktivnosti („Arsen Dedić“, bez dat.).

Arsen Dedić (1938–2015) bio je hrvatski kantautor, skladatelj i pjesnik. Još kao dijete pokazivao je interes za glazbu te je privatno učio svirati flautu. U Zagrebu je završio studij prava, a nakon toga je diplomirao flautu na Muzičkoj akademiji. Kao kantautor ostavio je brojne pjesme, no njegovo je djelovanje značajno i u drugim glazbenim poljima. Skladao je mnoga djela pop-glazbe, šansone te scensku glazbu za približno 120 kazališnih predstava. Jednako tako njegov skladateljski opus zabilježen je i veže se uz filmsku i televizijsku glazbu te mjuzikl. Arsen je tijekom svog života ostavio mnoga djela za koja je dobio brojne nagrade kao što je Nagrada „Vladimir Nazor“ za životno

djelo, Goranov vijenac za cjelokupni pjesnički opus, nagradu Premio Tenco i osam diskografskih nagrada Porin („Dedić, Arsen“, 2013–2024).

4.3.2. Vladimir Stojanov: *Jesenska pjesma*

Pjesma za djecu *Jesenska pjesma* poznato je djelo koje se već mnogo godina upotrebljava u glazbenom odgoju predškolske djece, a odgojiteljice i odgojitelji u vrtićima obrađuju ga u sklopu glazbenih aktivnosti. *Jesenska pjesma* svrstava se u pjesme za stariju dobnu skupinu. Kao što i sam naziv govori, u tekstu je opjevano godišnje doba jesen, pri čemu su navedene i opisane karakteristike jeseni te situacije koje se mogu zamijetiti u prirodi. Tekst i melodija bude sjetan i smiren ugođaj, a pjesma se izvodi u polaganom tempu. Autor navedene polagane i mirne pjesme je Vladimir Stojanov (Gospodnetić, 2015).

12.3.8. *Jesenska pjesma*
Polagano
V. Stojanov

1. Ti - ho, ti - ho pa - da list za li - ston žut, po - kri - o je sta - ze, ce - ste listi - ski
2. Nes - ta - le su pu - ce da - le - ke na ju - ge, o - ta - le sa svu - otm, put je rji - bav

put dug. A7
Sje - tar gra - ne lu - ba, sje - žno k'o u
Pjes - mo nie - ma vi - še, svu - da vla - da

su, muk. d
bla - gi mir je su - mu o - bu - ze - o svu -
sa - mo zu - to li - ce, tuž - no pa - da svu -

Slika 4. Notni zapis pjesme *Jesenska pjesma* (Gospodnetić, 2015)

4.3.3. Zvonimir Balog, Arsen Dedić: *Nije lako bubamarcu*

Nije lako bubamarcu jedna je od najpoznatijih pjesama za djecu koju je napisao autor Zvonimir Balog, a uglazbio hrvatski skladatelj, pjesnik i kantautor Arsen Dedić („Nije lako bubamarcu“, bez dat.). Pjesma je živahna i pjeva se u umjerenom tempu, a tekst pjesme u kojem je Zvonimir Balog opisao život bubamarca u potrazi za svojom bubamarom karakteriziraju igra riječi i doza šaljivosti.

Zvonimir Balog (1932–2014) bio je hrvatski književnik i slikar. Kao pisac hrvatske dječje književnosti suprotstavljao se tradicionalnom obliku, a njegove su pjesme i proze ispunjene humorističkim i ludičkim elementima u kojima su prisutne igre riječi, slogova

i glasova prodirući tako u unutrašnjost dječjeg svijeta koji je oslobođen didaktičnosti i racionalnosti odraslih („Balog, Zvonimir“, 2013–2024).

4.3.4. Vera Astarđžieva: *Proljeće*

Pjesma za djecu *Proljeće* poznata je pjesma koja se prema Gospodnetić (2015) po svome opsegu ubraja u skupinu pjesama za djecu mlađe dobne skupine. Pjesma je primjer umjetničke pjesme autorice Astarđžieve koja se izjednačila s tradicijskim pjesmama te postala poznata i usvojena kao narodna svojina. Tekst pjesme *Proljeće* dočarava dolazak proljeća opisujući karakteristike i pojave vezane uz to godišnje doba, pjevajući o cvijeću – visibabi i jaglacu te o ptici ševi. Sastoji se od tri kitice te se izvodi u umjerenom tempu, i to, kako i sama uputa govori – „veselo“.

Slika 5. Notni zapis pjesme *Proljeće* (Gospodnetić, 2015)

4.3.5. Verna Hills: *Kotači autobusa*

Pjesma za djecu *Kotači autobusa*, ili po izvornom nazivu *The bus*, poznata je vesela pjesma koju je napisala Verna Hills. Pjesma dočarava vožnju autobusom, opisuje kako funkcionira vožnja od stanice do stanice i kako se ljudi ponašaju, a zbog svog jednostavnog ritma, lako se pamti i pjeva. Prevedena je na više jezika, od kojih je jedan i hrvatski u kojem je poznata pod nazivom *Kotači autobusa* („The Wheels on the Bus“, bez dat.).

Slika 6. Notni zapis pjesme *Kotači autobusa* (*The Wheels on the Bus*, bez dat.)

5. PROVEDBA AKTIVNOSTI U DJEČJEM VRTIĆU

U dječjem vrtiću u Puli provedena je aktivnost u sklopu metodike glazbene kulture. Sadržaj aktivnosti proveden je u odgojnoj skupini djece rane i predškolske dobi u petoj i šestoj godini života. Nastavna tema aktivnosti bilo je slušanje s ciljem slušnog percipiranja glazbeno-izražajne sastavnice ugođaja. Pri provedbi aktivnosti koristila su se sredstva i pomagala, odnosno poticaji koje su činili audiozapisi glazbenih djela umjetničke i folklorne glazbe te glazbe za djecu. Iz navedenih glazbenih žanrova bilo je ponuđeno po pet glazbenih djela koja su djeca aktivno slušala te prepoznavala emocije koje su se u njima pojavile tijekom slušanja, a istovremeno su usvajala novi sadržaj. Tijek aktivnosti osmišljen je, organiziran i proveden u obliku motivacijskog, glavnog i završnog dijela.

- **MOTIVACIJSKI DIO**

Aktivnost započinje u sobi dnevnog boravka odgojne skupine. U uvodnom dijelu aktivnosti, baziranom najviše na emocionalnom aspektu, djeca bi uz pomoć igre trebala lakše prepoznati doživljene emocije te ih na vlastiti način pokušati izraziti ekspresijama lica ili tjelesnim pokretima. Igra koja se provodi naziva se „Pošalji emociju“ te je osmišljena i provedena kao oblik motivacije i poticaj za daljnji rad u glavnom dijelu aktivnosti koji slijedi. Igra se provodi na način da svi stoje u krugu, određena se ekspresija lica prema zadanoj emociji pogledom uputi osobi do sebe, a osoba koja primi emociju na isti ju način prosljeđuje dalje. Na početku igre dok se objašnjavaju pravila djeca stoje u krugu držeći se ruke, a potom šaljem prvu emociju – ljutnju. Pogledom uputim djetetu do sebe izraz lica odajući tako dojam ljutnje. Djeca se na prvu nasmiju, no prihvaćaju igru i tako „ljutnja“ obiđe cijeli krug. Sljedeću emociju šalje drugo dijete te se princip ponavlja kao i s prvom zadanom emocijom. Tijekom igre pogledom su bile upućene emocije radosti, tuge, ljutnje, straha i iznenađenosti, a djeca su svojim sudjelovanjem pokazala jasno razumijevanje i prepoznavanje emocija te vještinu izražavanja istih ekspresijama lica. Kako je igra odmicala, kod djece se mogla primijetiti sve veća spontanost i slobodnije izražavanje vlastitih emocija, ali i želja da se emocija uspješno prenese i prođe cijeli krug tijekom igranja, kao i blagi natjecateljski duh.

Nakon završetka igre motivacijski dio aktivnosti nastavlja se razgovorom o emocijama. Razgovor započinjem nadovezujući se na emocije koje su djeca prethodno iskazivala i prikazivala. Tijekom razgovora i postavljanja pitanja o situacijama kada se kako osjećamo, određenim sam pitanjima također nastojala ukazati na mogućnost pojave raznih osjećaja u istoj situaciji kako bih ih potaknula na slobodnije izražavanje emocija te osvijestila važnost uvažavanja različitih razmišljanja. Razgovor obuhvaća i emocije koje su djeca slobodna verbalno i neverbalno iskazati, ovisno o njihovoj želji i motiviranosti. Djeci postavljam prvo pitanje: „Kako se osjećaš kada se ideš van igrati?“ na što odgovaraju: „Sretno!“ te iskazuju emociju sreće podižući ruke iznad glave uz osmijeh. Postavljam drugo pitanje prikazujući suprotnu situaciju te na upit: „Kako biste se osjećali da se zagubila ili da vam se pokvarila vaša najdraža igračka?“ djeca odgovaraju: „Tužno.“, bez ushita i osmijeha koje su pokazali pri prošlom odgovaranju. Sljedeće pitanje postavljam u obliku ironije te na moj upit: „Osjećate li se ljutito kada idete jesti najdraži sladoled?“ uz prikaz ljutite ekspresije lica, djeca daju negativan odgovor pokazujući time razumijevanje emocija i povezivanje različitih situacija iz svakodnevnog života s tim kako bi se i oni sami osjećali. Djecu potom upitam kada se oni osjećaju uplašeno, odnosno kada osjećaju strah, na što jedno dijete navodi odgovor: „Kada je mrak.“, a drugo: „Kada je netko sam u šumi.“ Razgovor s djecom nastavljam upitima o tome kako se osjećaju u raznim situacijama navodeći njihova uobičajna iskustva kao što su primjerice jedenje voća, igranje u vrtiću, odlazak u šetnju, spavanje ili slavljenje rođendana. Djeca, uz neverbalno iskazivanje emocija, samoinicijativno odgovaraju, često i u obliku proširenih odgovora, pa tako navode najdraže voće, opisuju kako se osjećaju kada jedu određeno voće, ali navode i ono koje im nije omiljeno. Motivacijski dio završavam postavljanjem pitanja djeci kako bih se nadovezala na glavni dio aktivnosti, na pitanje: „Kako se osjećate dok slušate glazbu?“ djeca odgovaraju: „Sretno!“ Uz emociju koju su naveli i izrazili upitam znaju li opisati kako se to izgleda kada se osjećamo poletno te može li se tako osjećati netko dok sluša glazbu. Djeca potom poletnost uspoređuju s letenjem te oponašaju let naginjući se polagano cijelim tijelom u lijevu i desnu stranu. Time završava uvodni dio aktivnosti u kojem su se djeca susrela s izražavanjem emocija uz pomoć igre i razgovora povezujući ih s vlastitim svakodnevnim iskustvima. Slobodno izražavanje emocija na koje se djecu nastojalo poticati u uvodnom dijelu bit će temelj za provedbu glavnog dijela aktivnosti.

- GLAVNI DIO

Glavni dio aktivnosti planiran je i proveden u obliku slušanja po pet glazbenih primjera umjetničke i folklorne glazbe te glazbe za djecu koji su bili reproducirani pripremljenim auditivnim poticajima. Djeca su glazbu aktivno slušala te samostalno na temelju glazbe koju čuju neverbalno izražavala emociju koju osjećaju u datom trenutku slušanja ekspresijama lica i tjelesnim pokretima. Nakon uvodnog dijela započinjem s reproduciranjem prvog glazbenog primjera umjetničke glazbe.

1. Petar Iljič Čajkovski – *Ples šećerne vile*

Djeca prvih nekoliko trenutaka slušanja sjede na stolicama, a potom se sva djeca, izuzev jedne djevojčice, samoinicijativno ustaju te se počinju gibati u ritmu glazbe. Prilikom slušanja izražavaju osjećaj straha koji se očituje u njihovim ekspresijama lica te rukama prislonjenim uz prsa.

- IZRAŽENA EMOCIJA: strah

Slika 7. Izražavanje straha

2. Jacques Offenbach – *Can Can*

Djeca stoje u krugu te se prilikom slušanja međusobno pogledavaju i izražavaju iznenađenost, a nakon nekoliko trenutaka, odnosno s promjenom melodije, započinju se gibati u prostoru uz istovremeno skakutanje iskazujući na taj način radost, a nakon toga i poletnost, pri čemu istovremeno pomiču ispružene ruke u

lijevu i desnu stranu. Djeca tijekom slušanja skladbe također ispituju što je to što slušaju pokazujući tako velik interes za skladbu.

- **IZRAŽENA EMOCIJA:** iznenađenje, radost, poletnost

Slika 8. Izražavanje iznenađenja

Slika 9. Izražavanje radosti

Slika 10. Izražavanje poletnosti

3. Antonio Vivaldi – *Četiri godišnja doba, Ljeto, Oluja*

Djeca prilikom slušanja skladbe stoje i ne kreću se u prostoru, izražavaju osjećaj ljutnje ekspresijom lica u vidu namrštenosti, skupljenih obrva i stisnutih usnica te istovremeno prekriženim rukama.

- IZRAŽENA EMOCIJA: ljutnja

Slika 11. Izražavanje ljutnje

4. Frédéric Chopin – *Nokturno br. 20 cis-mol*

Prilikom slušanja skladbe djeca ekspresijom lica iskazuju osjećaj tuge podižući obrve te spuštajući kut usana. Istovremeno se kreću u prostoru u ritmu i tempu skladbe.

- IZRAŽENA EMOCIJA: tuga

Slika 12. Izražavanje tuge

5. Wolfgang Amadeus Mozart – *Sonata u A-duru, KV 331, Turski marš*

Djeca pri slušanju skladbe ekspresijom lica izražavaju osjećaj ljutnje i osjećaj tuge, a nakon što su se počela kretati, izražavaju ih i sitnim koracima međusobno se pogledavajući, potom izražavaju osjećaj poletnosti.

- IZRAŽENA EMOCIJA: ljutnja, tuga

Slika 13. Izražavanje tuge i ljutnje

6. Narodna, Istra: *Naranča*

Pri slušanju pjesme *Naranča* djeca iskazuju osjećaj poletnosti krećući se u prostoru uz podignute ruke imitirajući let. Međusobna interakcija i izraženija ekspresija lica nije prisutna.

- IZRAŽENA EMOCIJA: poletnost

Slika 14. Izražavanje poletnosti

7. Narodna, Istra: *Lovran je bili grad*

Izražena emocija pri slušanju pjesme vidljiva je u stavu koji su djeca zauzela te u izrazima lica kojima iskazuju ljutnju, a jedna djevojčica strah.

- IZRAŽENA EMOCIJA: ljutnja, strah

Slika 15. Izražavanje straha i ljutnje

8. Narodna, Slavonija: *Moja diridika*

Djeca tijekom slušanja izražavaju radost plesanjem te zajedničkim formiranjem kola. Djevojčica koja sjedi sve prati uz osmijeh.

- IZRAŽENA EMOCIJA: radost

Slika 16. Izražavanje radosti

Slika 17. Izražavanje radosti

9. Narodna, Međimurje: *Međimurje malo kak si lepo ravno*

Djeca se kreću u prostoru laganim i usporenim koracima, izrazom lica odražavaju osjećaj tuge.

- IZRAŽENA EMOCIJA: tuga

Slika 18. Izražavanje tuge

10. Narodna, Dubrovnik: *Lindžo*

Tijekom slušanja djeca osmijehom, skakanjem i plesanjem izražavaju radost. Djevojčica koja je sjedila također se ustaje i kreće u prostoru u skladu s tempom.

- IZRAŽENA EMOCIJA: radost

Slika 19. Izražavanje radosti

Slika 20. Izražavanje radosti

11. Peter Yarrow, Arsen Dedić: *Kad bi svi ljudi na svijetu*

Djeca pri slušanju izražavaju radost, istovremeno se kreću u tempu te prate ritam glazbe uz pljeskanje.

- IZRAŽENA EMOCIJA: radost

Slika 21. Izražavanje radosti

12. Vladimir Stojanov: *Jesenska pjesma*

Djeca ekspresijom lica demonstriraju osjećaj tuge, kretnjom prate tempo glazbe i međusobno se pogledavaju.

- IZRAŽENA EMOCIJA: tuga

Slika 22. Izražavanje tuge

13. Zvonimir Balog, Arsen Dedić: *Nije lako bubamarcu*

Djeca se tijekom slušanja kreću u prostoru uz tempo glazbe te pokretima ruku imitiraju let izražavajući tako osjećaj poletnosti.

- IZRAŽENA EMOCIJA: poletnost

Slika 23. Izražavanje poletnosti

14. Vera Astarđžieva: *Proljeće*

Djeca izražavaju osjećaj tuge ekspresijom lica i njihanjem trupa u obje strane. Dječak koji je dosad stajao u krugu povlači se i sam sjeda na pod.

- IZRAŽENA EMOCIJA: tuga

Slika 24. Izražavanje tuge

15. Verna Hills: *Kotači autobusa*

Pjesma *Kotači autobusa* u djeci izaziva radost koju iskazuju skakanjem i pljeskanjem u prostoru uz istovremeno smijanje. Dječak se ponovno pridružuje ostaloj djece te iako ne pleše, tijekom slušanja osmijehom vidljivo izražava osjećaj radosti.

- IZRAŽENA EMOCIJA: radost

Slika 25. Izražavanje radosti

- ZAVRŠNI DIO

Završni dio obilježen je dječjim slobodnim odabirom centra aktivnosti u kojem je svatko predstavio vlastite dojmove nakon slušanja glazbenih djela. Tako su pojedina djeca odabrala likovni centar aktivnosti u kojem su uz ponuđene poticaje – flomastere i bijeli papir, likovno predočila vlastite dojmove koji su bili prisutni i nakon slušanja glazbe. Djevojčica koja je tijekom slušanja sjedila na stolici i nije pokretom izražavala emocije (izuzev jedne pjesme), nego je iste dočarala ekspresijama lica, svoj dojam predočuje uz pomoć crteža te tako potaknuta pjesmom *Nije lako bubamaru* crta svoju vlastitu bubamaru. Druga djevojčica koja je u glavnom dijelu aktivnosti sudjelovala na način da iskazuje emocije i ekspresijama lica i pokretom, nacrtala je nakon slušanja veliku tortu. Ostala su djeca završni dio aktivnosti nastavila provoditi kao aktivno slušanje. Inzistirali su na puštanju glazbenog djela Jacquesa Offenbacha *Can Can* uz koje su plesali i ponovno proživljavali skladbu, a nakon toga su također u likovnom centru crtali prema vlastitoj želji.

Slika 26 Prikaz crteža bubamare

Slika 27 Prikaz crteža torte

Nakon provedene aktivnosti može se zaključiti kako su ponuđena glazbena djela utjecala na djecu te da su izazvala pojavu određene emocije. Tijekom slušanja umjetničke glazbe kod djece se primjećuje pojavljivanje svih emocija koje su se prethodno predstavile za vrijeme igre – radosti, tuge, ljutnje, iznenađenja, poletnosti i straha. Najveći broj različitih emocija mogao se zamijetiti za vrijeme slušanja skladbe *Can Can*, a želju za ponovnim puštanjem te skladbe djeca su izrazila i u završnom dijelu. Kada je riječ o djelima folklorne glazbe, zamjećuje se pojavljivanje svih emocija izuzev iznenađenja, dok su kod pjesama za djecu bile izražene samo tri emocije – radost, tuga i poletnost. Provedena aktivnost slušanja pokazala je postojanje utjecaja glazbe na pojavu emocija kod djece. S obzirom na to da su mogla slobodno izraziti vlastite emocije bez nametanja tuđih dojmova, djeca su, potaknuta glazbom, izražavala emocije ekspresijama lica, samoinicijativno započela s kretanjem u prostoru u obliku plesa te izražavala vlastiti glazbeni doživljaj. Jednako tako tijekom aktivnosti se moglo primijetiti da djeca pažljivo slušaju glazbu iako možda ne bi izrazili doživljaj pokretom ili značajnijom ekspresijom lica. Posebno je to vidljivo u slučaju djevojčice koja je tijekom aktivnosti suzdržano sjedila i pokretom izrazila tek poneku emociju, no isto je tako na izniman način dočarala vlastiti doživljaj likovnim izražavanjem nacrtavši veliku bubamaru potaknuta pjesmom *Nije lako bubamarcu*.

6. ZAKLJUČAK

Glazbena umjetnost još od antičkog pa sve do modernog doba značajno djeluje na ljude. Njezin utjecaj velik je i danas, a osobito se očituje u doživljajima koje pobuđuje u čovjeku te u dojmu koji tijekom slušanja ostavlja na njega. Osjećaji koji se mogu javiti kod osobe pokazuju poveznicu između umjetničkog i emocionalnog aspekta, a pojava se manifestira već u najranijoj dobi. Pojava emocija kao što su radost, tuga, poletnost, strah, ljutnja ili iznenađenje može biti izazvana slušanjem glazbenih sadržaja, što ukazuje na postojanje utjecaja glazbe na čovjeka. Glazbeni utjecaj koji se može zamijetiti još od najranije dobi tako ukazuje na potrebu provođenja estetskog odgoja. Na osnovi provedene aktivnosti u vrtiću s djecom predškolske dobi možemo zaključiti da djeca doživljavaju glazbu te da ona kod njih pobuđuje određene osjećaje za što im nije potrebno nikakvo prethodno teorijsko znanje o istome. Glazba, njezini elementi i individualnost svakog pojedinca međusobno su povezani kada je riječ o glazbenom doživljaju, stoga glazbeno djelo ne mora uvijek izazvati iste emocije kod dva različita slušatelja. Raznolikost i bogatstvo glazbenih sadržaja, životno iskustvo te specifični afiniteti koji se razvijaju tijekom života osobe istovremeno imaju utjecaj na pojavu određenih emocija tijekom slušanja glazbenog djela. Djeci je zbog toga važno nuditi kvalitetna glazbena djela jer se upravo u najranijoj dobi izgrađuje njihov glazbeni ukus. Slušanjem glazbe u dječjem vrtiću, uz usvajanje novih sadržaja, utječe se i na emocionalni aspekt djece u obliku prepoznavanja i upoznavanja emocija te poticanja na daljnje istraživanje istih tijekom glazbenih aktivnosti.

LITERATURA

- Alerić, M. (13.1.2020). *Muzika ili glazba?* U Hrvatska katolička mreža. <https://hkm.hr/ucimo-hrvatski/muzika-ili-glazba/>
- Andreis, J. (1966). *Povijest glazbe, I*. Zagreb: Liber.
- Balog, Zvonimir. (2013–2024). U *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Preuzeto 18.4.2024. s <https://www.enciklopedija.hr/clanak/balog-zvonimir>
- Bećarac. (2013–2024). U *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Preuzeto 16.4.2024. s <https://www.enciklopedija.hr/clanak/becarac>
- Borović, S. (27.11.2023). Međimurje malo kak si lepo ravno. Preuzeto 16.4.2024. s <https://tekstovi.net/2,5530,69436.html>
- Chopin, Frédéric François. (2013–2024). U *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Preuzeto 8.4.2024. s <https://www.enciklopedija.hr/clanak/chopin-frederic-francois>
- Cossetto, Emil. (2013–2024). U *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Preuzeto 11.4.2024. s <https://www.enciklopedija.hr/clanak/cossetto-emil>
- Crnković, D. (2020). *Muzikoterapija: umjetnost glazbe kroz umijeće liječenja*. Zagreb: Klinički bolnički centar Sestre milosrdnice, Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Čajkovski, Pjotr Iljič. (2013–2024). U *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Preuzeto 8.4.2024. s <https://www.enciklopedija.hr/clanak/cajkovski-pjotr-iljic>
- Četiri godišnja doba (Vivaldi). (2021). U *Hrvatska internetska enciklopedija, Slobodna enciklopedija*. Preuzeto 9.4.2024. s [https://enciklopedija.cc/index.php?title=%C4%8Cetiri_godi%C5%A1nja_doba_\(Vivaldi\)&oldid=53912](https://enciklopedija.cc/index.php?title=%C4%8Cetiri_godi%C5%A1nja_doba_(Vivaldi)&oldid=53912)
- Dedić, Arsen. (2013–2024). U *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Preuzeto 18.4.2024. s <https://enciklopedija.hr/clanak/dedic-arsen>
- Dobrota, S (2012). *Uvod u suvremenu glazbenu pedagogiju*. Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu.

Ezop antikvarijant (bez dat.) *Arsen Dedić*. Preuzeto 18.4.2024. s <https://ezop-antikvarijat.hr/arsen-dedic-kad-bi-svi-ljudi-na-svijetu-davne-kise-pjevam-da-mi-prode-vrijeme-dva-prijatelja-6/>

Folklor. (2013–2024). U *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Preuzeto 16.4.2024. s <https://www.enciklopedija.hr/clanak/folklor>

Folklorna društva. (2005). U *Istarska enciklopedija, mrežno izdanje*. Preuzeto 10.4.2024. s <https://istra.lzmk.hr/clanak/folklorna-drustva>

Glazba. (2013–2024) U *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Preuzeto 17.4.2024. s <https://www.enciklopedija.hr/clanak/glazba>

Gortan-Carlin, I. P., Pace, A., Denac, O. (2014). Glazba i tradicija – Izabrani izričaji u regiji Alpe-Adria. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.

Gospodnetić, H. (2015). Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima 1. dio. Zagreb: Mali profesor.

Gospodnetić, H. (2015). Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima 2. dio. Zagreb: Mali profesor.

Hrvatsko društvo skladatelja ZAMP (bez dat.) *Moja diridika*. Preuzeto 11.4.2024. s <https://www.zamp.hr/baza-autora/djelo/pregled/153378241>

Hrvatsko društvo skladatelja ZAMP (bez dat.) *Nije lako bubamarcu*. Preuzeto 18.4.2024. s <https://www.zamp.hr/baza-autora/djelo/pregled/133115289>

Istarska ljestvica. (2005). U *Istarska enciklopedija, mrežno izdanje*. Preuzeto 10.4.2024. s <https://istra.lzmk.hr/clanak/istarska-ljestvica>

Izzi - Profil Klett, (2020). *Moja diridika*. Preuzeto 1.4.2024. s <https://hr.izzi.digital/DOS/17246/45167.html>

Kankan. (2013–2024). U *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Preuzeto 8.4.2024. s <https://www.enciklopedija.hr/clanak/30210>

Klapa Dišpet. (15.9.2010). *Klapa Dišpet – Naranča*. [Video dokument]. <https://lyricstranslate.com/en/putokazi-naran%C4%8D-lyrics.html>

Komorni sastav (2017). U *Proleksis enciklopedija, mrežno izdanje*. Preuzeto 17.4.2024. s <https://proleksis.lzmk.hr/31968/>

- Lindo. (2012). U *Proleksis enciklopedija, mrežno izdanje*. Preuzeto 16.4. 2024. s <https://proleksis.lzmk.hr/34731/>
- Lindo. (2013–2024). U *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Preuzeto 16.4.2024. s <https://www.enciklopedija.hr/clanak/36638>
- Manasteriotti, V. (1977). *Muzički odgoj na početnom stupnju: methodske upute za odgajatelje i nastavnike razredne nastave*. Zagreb: Školska knjiga.
- Matetić Ronjgov, I. (bez dat.) *Zaspal Pave – Istarska ljestvica*. Preuzeto 11.4.2024. s <https://zaspal-pave.ustanova-imronjgov.hr/uvod>
- Ministarstvo kulture i medija (bez dat.) *Međimurska popevka, tradicijski napjev Međimurja*. Preuzeto 16.4.2024. s <https://min-kulture.gov.hr/eu-kultura/nematerijalna-kulturna-bastina/nematerijalna-dobra-upisana-na-unesco-ov-reprezentativni-popis-nematerijalne-kulturne-bastine-covjecanstva/medjimurska-popevka-tradicijski-napjev-medjimurja/16656>
- Miočić, M. (20.12.2012). *KULTURA PREDŠKOLSKE USTANOVE U SVJETLU GLAZBENIH KOMPETENCIJA ODGOJITELJA*. <https://hrcak.srce.hr/99893>
- Mozart, Wolfgang Amadeus. (2013–2024). U *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Preuzeto 8.4.2024. s <https://www.enciklopedija.hr/clanak/mozart-wolfgang-amadeus>
- Offenbach, Jacques. (2013–2024). U *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Preuzeto 8.4.2024. s <https://www.enciklopedija.hr/clanak/offenbach-jacques>
- Orfej. (2013–2024). U *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Preuzeto 8.4.2024. s <https://www.enciklopedija.hr/clanak/orfej>
- Orkestar. (2013–2024). U *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Preuzeto 17.4.2024. s <https://www.enciklopedija.hr/clanak/orkestar>
- Schwarm, Betsy. (2016). Piano Sonata No. 11 in A Major, K 331. U *Encyclopedia Britannica, mrežno izdanje*. Preuzeto 9.4.2024. s <https://www.britannica.com/topic/Piano-Sonata-No-11-in-A-Major-K-331>. Accessed 9 April 2024

Schwarm, Betsy. (2024). The Nutcracker. U *Encyclopedia Britannica, mrežno izdanje*. Preuzeto 8.4.2024. s <https://www.britannica.com/topic/The-Nutcracker>

Sonata za klavir br. 11 u A-duru (Mozart) (bez dat.). U Wikipedia. Preuzeto 8.5.2024. s [https://hr.wikipedia.org/wiki/Sonata_za_klavir_br._11_u_A-duru_\(Mozart\)](https://hr.wikipedia.org/wiki/Sonata_za_klavir_br._11_u_A-duru_(Mozart))

The Wheels on the Bus (bez dat.). U Wikipedia. Preuzeto 18.4.2024. s https://en.wikipedia.org/wiki/The_Wheels_on_the_Bus

Vasta i sur. (1998). *Dječja psihologija: moderna znanost*. Jasterbarsko: Naklada Slap.

Vivaldi, Antonio. (2013–2024). U *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Preuzeto 8.4.2024. s <https://www.enciklopedija.hr/clanak/vivaldi-antonio>

Zlatic, Slavko. (2013–2024). U *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Preuzeto 16.4.2024. s <https://enciklopedija.hr/clanak/zlatic-slavko>

POPIS TABLICA

Tablica 1 Tekst pjesme <i>Naranča</i>	15
Tablica 2 Tekst pjesme <i>Međimurje malo kak si lepo ravno</i>	19

POPIS SLIKA

Slika 1. Istarska ljestvica – frigijski tip (Matetić Ronjgov, bez dat.)	16
Slika 2. Istarska ljestvica – dorski tip (Matetić Ronjgov, bez dat.)	16
Slika 3. Notni zapis pjesme <i>Moja diridika (Moja diridika, bez dat.)</i>	18
Slika 4. Notni zapis pjesme <i>Jesenska pjesma</i> (Gospodnetić, 2015)	21
Slika 5. Notni zapis pjesme <i>Proljeće</i> (Gospodnetić, 2015)	22
Slika 6. Notni zapis pjesme <i>Kotači autobusa (The Wheels on the Bus, bez dat.)</i>	22
Slika 7. Izražavanje straha	25
Slika 8. Izražavanje iznenađenja	26
Slika 9. Izražavanje radosti	26
Slika 10. Izražavanje poletnosti	26
Slika 11. Izražavanje ljutnje	27
Slika 12. Izražavanje tuge	27
Slika 13. Izražavanje tuge i ljutnje	28
Slika 14. Izražavanje poletnosti	28
Slika 15. Izražavanje straha i ljutnje	29
Slika 16. Izražavanje radosti	29
Slika 17. Izražavanje radosti	30
Slika 18. Izražavanje tuge	30
Slika 19. Izražavanje radosti	31

Slika 20. Izražavanje radosti.....	31
Slika 21. Izražavanje radosti.....	31
Slika 22. Izražavanje tuge	32
Slika 23. Izražavanje poletnosti	32
Slika 24. Izražavanje tuge	33
Slika 25. Izražavanje radosti.....	33
Slika 26 Prikaz crteža bubamare	34
Slika 27 Prikaz crteža torte.....	35

SAŽETAK

Iako je slušanje glazbe jedna od najčešćih ljudskih aktivnosti, osobe često nisu svjesne na koje sve načine glazba koju slušaju utječe na njih i njihov život. Bilo da je riječ o aktivnom ili pasivnom slušanju, glazba može izazvati razne doživljaje ili pojavu određene emocije nastale uslijed povezivanja različitih faktora – onih koji se odnose na glazbu, ali i onih koji se vezuju uz čovjeka, odnosno njegovu osobnost i životno iskustvo. Utjecaj glazbe na pojavu emocija tako se očituje već u najranijoj životnoj dobi – predškolskoj dobi. Glazbena djela nastaju međusobnim spajanjem glazbenih elemenata, a upravo zahvaljujući raznim mogućnostima njihova kombiniranja nastaju velike razlike u načinu na koji različita glazbena djela mogu utjecati na osobu. U dječjem vrtiću u Puli provedena je aktivnost u kojoj su djeca tijekom slušanja odabranih glazbenih djela izražavala emocije koje su ta ista djela u njima pobudila, i to plesom i pokretom, ekspresijama lica, razgovorom te likovnim izražavanjem. Glazbeni primjeri te emocije koje su djeca izrazila tijekom slušanja istih bili su: *Ples šećerne vile* (strah), *Can Can* (iznenađenost, radost i poletnost), *Četiri godišnja doba*, *Ljeto*, *Oluja* (ljutnja), *Nokturno br. 20 u cis-molu* (tuga), *Sonata u A-duru*, *Turski marš* (tuga, ljutnja, poletnost), *Naranča* (poletnost), *Lovran je bili grad* (ljutnja, strah), *Moja diridika* (radost), *Međimurje malo kak si lepo ravno* (tuga), *Lindó* (radost), *Kad bi svi ljudi na svijetu* (radost), *Jesenska pjesma* (tuga), *Nije lako bubamarcu* (poletnost), *Proljeće* (tuga), *Kotači autobusa* (radost).

Ključne riječi: glazba, glazbeni doživljaj, pojava emocija, predškolska dob

SUMMARY

Listening to music is one of the most common activities that a person carries out, but also one that has an impact on person. Whether it is active or passive listening, it can cause experiences or the emergence of a certain emotion resulting from the connection of different factors, both related to music and related to the person, which include a personality and life experience. The influence of music on the emergence of emotions is present and appears since the earliest age of life - preschool age. The diversity of musical types or the mere existence of different musical elements that combine and complement each other creates a musical work that affects the appearance of feelings, which further trigger and encourage various activities in which it is possible to express yourself. In a kindergarten in Pula, an activity was carried out that was based on listening to a pieces of music and the children expressing emotions that appeared in them at a given moment of listening, which they presented through dance and movement, facial expressions, conversation and through artistic expression. Musical pieces and the emotions that the children expressed while listening to them were: Dance of the *Sugar Plum Fairy* (fear), *Can Can* (surprise, joy and excitement), *The Four Seasons, Summer, Storm* (anger), *Nocturne no. 20 C sharp minor* (sadness), *Sonata in A major, Turkish march* (sadness, anger, impetuosity), *Naranča* (sprightly), *Lovran je bili grad* (anger, fear), *Moja diridika* (joy), *Međimurje malo kak si lepo ravno* (sadness), *Lindžo* (joy), *Kad bi svi ljudi* (joy), *Jesenska pjesma* (sadness), *Nije lako bubamarcu* (sprightly), *Proljeće* (sadness), *The wheels on the bus* (joy).

Keywords: music, musical experience, emergence of emotions, preschool age